

ترجمه خلاصه مدیریتی کتاب

"شرایط سرمایه گذاری و ساختار بازار در بخش انرژی جمهوری ارمنستان"

از مجموعه انتشارات دبیرخانه منشور انرژی – سال ۲۰۱۵

In-depth review of the investment climate
and market structure in the energy sector of
THE REPUBLIC OF ARMENIA

ENERGY CHARTER SECRETARIAT
22 January 2015

دفتر برنامه ریزی کلان برق و انرژی

گروه نوآوری و توسعه فناوری

خردادماه ۹۴

مقدمه

ارمنستان پیمان منشور انرژی (ECT) و پروتکل بهره‌وری انرژی و جنبه‌های زیست محیطی آن را در سال ۱۹۹۷ تصویب کرد. این کشور برای انجام تعهداتش، گزارش فضای سرمایه‌گذاری و ساختار بازار (ICMS) را ارائه نمود. این گزارش به طور کلی بازه زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ را در برمی‌گیرد و عموماً براساس آخرین اطلاعات عمومی موجود ارمنستان تهیه شده است.

گزارش ICMS توسط وزارت انرژی و منابع طبیعی جمهوری ارمنستان با همکاری نزدیک دبیرخانه منشور انرژی تهیه گردیده است. کارشناسان هم‌تا از کشورهای آلبانی و لیتوانی در تهیه این گزارش کمک کرده‌اند. گزارش با هدف ترویج سرمایه‌گذاری، تبادل اطلاعات و همکاری در میان کشورهای عضو منشور انرژی تهیه شده است. امید می‌رود که این گزارش به همراه سیاست‌های پیشنهادی و نتایج آن، به بهبود فضای سرمایه‌گذاری در بخش انرژی و همچنین بهبود جریان سرمایه‌گذاری در راستای اجرای برنامه‌های ملی بخش انرژی ارمنستان، کمک نماید.

گزارش شامل نتایج و توصیه‌های سیاستی، اطلاعات روزآمد شده در زمینه توسعه اقتصاد ملی، بررسی چارچوب قانونی جهت سرمایه‌گذاری و تحلیل فضای سرمایه‌گذاری و ساختار بازار در بخش انرژی کشور ارمنستان است.

کنفرانس منشور انرژی

با در نظر گرفتن این تصمیم، گروه‌های سرمایه‌گذاری در تاریخ ۱۴ اکتبر ۲۰۱۴ در بروکسل در خصوص نتیجه سیاستها و توصیه‌ها ناشی از گزارش فضای سرمایه‌گذاری و ساختار بازار در بخش انرژی ارمنستان (ICMS66 , TCMS67)، گرد هم آمدند.

ملاحظات^۱

(a) ارمنستان اصلاحات نهادی و ساختاری با هدف آزادسازی بخش انرژی را به طور موفق آمیزی انجام

---

(۱) نتایج سیاست گذاری ها و توصیه ها که در کنفرانس منشور انرژی در تاریخ ۲۰ ماه نوامبر سال ۲۰۱۴ از طریق پیام های ارسال و دریافت شده ، به تصویب رسیدند.

داده که منجر به بهبود فضای سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران شده است. ارمنستان دارای بخش انرژی تثبیت شده و فعال با عرضه انرژی پایدار بوده که ارائه خدماتش را به کل جمعیت و بخش‌های اقتصادی گسترش می‌دهد.

(b) این گزارش نشان می‌دهد که ارمنستان تعهدات خود را براساس پایبندی به پیمان منشور انرژی تحقق می‌دهد. بررسی این گزارش تنها یک استثنا را در مورد ماده ۱۰ پیمان که دسترسی به زمین را برای سرمایه‌گذاران خارجی محدود می‌کند، تأیید کرده است. این استثنا در "کتاب آبی" منشور انرژی به روز خواهد شد.

ویژگی‌ها

- استقبال از بهبود پیوسته فضای سرمایه‌گذاری در ارمنستان که اخیراً برپایی و استقرار سیستم پیشخوان سرمایه‌گذاری^۲، برای ثبت فعالیت تجاری و سایر اصلاحات را شامل شده است. به دولت توصیه شده اصلاحات با هدف ایجاد فضای بهتر برای سرمایه‌گذاری مستقیم خصوصی و خارجی به وسیله ایجاد ساختار قوی، ساده سازی فرآیند پرداخت مالیات، اجرای قراردادهای و بهبود تجارت بین مرزها را تداوم بخشد.
- نظام حقوقی ارمنستان دارای یک معاهده ملی براساس پرهیز از رفتار تبعیض آمیز با سرمایه‌گذاران خارجی است که در آن ذکر شده، اتباع خارجی نمی‌توانند در این کشور مالک زمین باشند.
- ارمنستان دارای قانون جامعی برای سرمایه‌گذاران در بخش انرژی است و اخیراً استراتژی‌های ملی بخش انرژی را بازبینی نموده که با در نظر گرفتن وابستگی زیاد این کشور به انرژی، دولت موظف به اقداماتی در زمینه سیاست‌گذاری‌های مختلف برای کاهش وابستگی به منابع انرژی خارجی و افزایش امنیت تأمین منابع از طریق توسعه منابع داخلی انرژی، شده است.

---

(۲) one-stop-shop system تمایل به نزدیکتر شدن به مشتریان با افتتاح دفاتر غیر متمرکز یا فروشگاههای با یک توقف (one-stop-shops) و ... روش‌های کارآمد مدیریتی به همراه فنآوری‌های جدید جهت بهبود عملکرد و دقت این سیستم‌ها معرفی می‌شوند. این روش‌ها نشان می‌دهند که تا چه میزان مدیریت و نوآوری در جهان امروزی از اهمیت حیاتی برخوردار است.

- ارمنستان در حال برنامه‌ریزی برای از مدار خارج نمودن نیروگاه اتمی موجود تا سال ۲۰۲۶ است. دولت این کشور برنامه‌هایی برای احداث یک نیروگاه اتمی جدید با مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی دارد و همچنین برنامه‌هایی جهت سرمایه‌گذاری برای به روز رسانی تجهیزات فرسوده در بخش تولید و شبکه انتقال در دست اجرا دارد.
- ارمنستان تا اندازه‌ای از طریق تمرکز زدایی و رفع موانع برای هریک از بخش‌های تولید، انتقال و توزیع، بخش صنعت برق خود را آزاد نموده است. سرمایه‌گذاران خارجی هم اکنون در بخش تولید و توزیع فعال هستند. دولت در این بخش به منظور افزایش امنیت عرضه ملی و افزایش صادرات با استفاده از ظرفیت‌های انتقال بلااستفاده برون مرزی با کشورهای همسایه خود و ظرفیت مازاد تولیدی، مایل به افزایش رقابت بیشتر است.
- پتانسیل بخش برق ارمنستان با بهبود ارتباط با کشورهای همسایه افزایش خواهد یافت. همچنین به دولت این کشور توصیه شده است که تأمین نیروی کار فنی در منطقه را به منظور افزایش ارتباط میان کشورهای منطقه قفقاز و در بلندمدت تأسیس بازار منطقه‌ای برق مدنظر قرار دهد.
- به صندوق سرمایه‌گذاری انرژی‌های نو و بهره‌وری انرژی ارمنستان توصیه شده است که یک برنامه اجرائی مطابق با بهترین عملکرد در سطح کشورهای جهان تهیه و همچنین استانداردهای بهره‌وری انرژی در بخش ساخت و ساز معرفی و طرح تأمین مالی برای امکان‌پذیری بهبود مستمر ساختمان‌های جدید و موجود را تهیه نماید.
- طی چند سال گذشته دولت ارمنستان مبادرت به حمایت موفق از توسعه نیروگاه‌های آبی کوچک نموده است. براساس این تجربه، به دولت ارمنستان توصیه شده است که حمایت‌های مشابهی را برای توسعه سایر منابع تجدیدپذیر بالاحص انرژی باد، زمین گرمایی و خورشیدی بنماید. توصیه شده روشی گام به گام در معرفی یک سیستم مزایده شفاف برای افزایش ظرفیت منابع انرژی‌های تجدیدپذیر (RES) در کوتاه مدت اتخاذ شود و تعرفه‌های تشویقی (خرید تضمینی از تولیدکنندگان) برای بلندمدت گسترش یابد.
- توصیه شده است که پروژه‌های جدید انرژی‌های تجدیدپذیر با اولویت به شبکه موجود متصل شوند تا ضرورت احداث شبکه‌های انتقال از دوش سرمایه‌گذاران بخش تجدیدپذیر برداشته شود.

ضمناً توصیه شده است که ظرفیت مؤسسات تأمین مالی محلی برای عرضه محصولات نوآورانه برای پروژه‌های تجدیدپذیر در مقیاس کوچک تقویت شود. ضمناً افزایش دانش میان فعالین در پروژه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر پیرامون تکنولوژی‌های جدید ضروری است و باید اطلاع رسانی و آگاهسازی در این زمینه با برپایی کمپ‌ها و کارگاه‌های آموزشی افزایش یابد.

○ بر این موضوع تأکید شده است که بخش‌های اقتصادی و تولید انرژی الکتریکی در ارمنستان کاملاً وابسته به عرضه گاز طبیعی است. قیمت گاز طبیعی در میان و بلندمدت یک چالش باقی خواهد ماند. بنابراین توصیه شده است که یک برنامه صرفه جویی انرژی در بخش گاز طبیعی از طریق مدرن سازی و استفاده گسترده‌تر از تکنولوژی‌های صرفه جویی انرژی معرفی شود. شبکه انتقال گاز طبیعی کاملاً مورد بهره برداری قرار نمی‌گیرد. بنابراین ظرفیت خالی شبکه انتقال می‌تواند موضوعی برای بهبود همکاری‌های منطقه‌ای، در نظر گرفته شود.

○ از دولت خواسته شده استفاده فردی از گرم‌کن‌های خورشیدی و اندازه‌گیری بهره‌وری انرژی در بخش ساختمان را که منجر به صرفه جویی در مصرف گاز است، توسعه و ترویج کند. ضمناً به دولت توصیه شده ظرفیت‌های ژئوترمال را برای تولید برق و گرمایش شناسایی نماید تا در صورت توجیه‌پذیری اقتصادی، استفاده شود.

فضای سرمایه‌گذاری

دولت ارمنستان با موفقیت، اصلاحات نهادی و ساختاری را با هدف آزادسازی بخش انرژی انجام داده است که نتیجه آن بهبود فضای سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران است. ارمنستان دارای بخش انرژی تثبیت شده با عرضه انرژی پایدار بوده که ارائه خدماتش را به کل جمعیت و بخش‌های اقتصادی گسترش داده است. اصلاحات اجرا شده پایه محکمی برای توسعه آینده ایجاد نموده است. در طول ۵ سال گذشته، سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در در بخش زیربنایی انرژی و در مقیاسی گسترده، افزایش یافته‌اند. شبکه گاز و برق کشور نیز از زمان آغاز اصلاحات بخش برق، بهبود یافته است.

دولت، آژانس توسعه ارمنستان (ADA) را تأسیس نموده که جذب سرمایه‌گذاری مستقیم در سطح ملی و خارجی (FDIs) را ترویج می‌نماید و برای بهبود فضای تجاری تلاش می‌نماید. پیشرفت‌های اخیر در

فضای سرمایه‌گذاری شامل تأسیس سیستم پیشخوان سرمایه‌گذاری برای ثبت فعالیت تجاری است که بطور قابل توجهی فرآیندهای بوروکراتیک را برای سرمایه‌گذاران کاهش می‌دهد. مراجع ملی به طور پیوسته مشغول کاهش ضوابط دست و پاگیر و افزایش رقابت در اقتصاد هستند. کاهش تشریفات زاید و انجام بازرسی اصلاحی، کشور را قادر ساخته که رتبه خود را در رتبه‌بندی اقتصادهای دنیا بهبود دهد.

کمک کنندگان بین‌المللی، ارمنستان را برای اجرای اصلاحات با هدف ساده‌سازی فرآیندهای پرداخت مالیات، اجرای قراردادهای بهبود تجارت فرامرزی یاری نمودند.

دولت در نظر دارد یک پایگاه داده‌ای جامع از تدوین و تصویب قوانین و فرآیندهای تجاری ارائه دهد.

این پایگاه داده‌ای کامپیوتری یکپارچه می‌تواند شفافیت روابط در میان مسئولین دولتی را نیز افزایش دهد.

صندوق بین‌المللی پول اعلام کرد که اصلاحات ساختاری در ارمنستان را به وسیله بهبود در فضای تجاری، استحکام و تقویت نهادها، بهبود رقابت و ارتباطات، ایجاد فضای مناسب جهت سرمایه‌گذاری مستقیم خصوصی و خارجی و مقابله با ریسک‌های کلیدی بخصوص در بخش انرژی با رشد میان مدت، پشتیبانی و حمایت خواهد کرد.

ارزیابی اخیر "بانک اروپایی بازسازی و توسعه" (EBRD) نشان می‌دهد که گام‌های بیشتری برای بهبود فضای تجاری و افزایش رقابت در اقتصاد مورد نیاز است.

احکام مرتبط با هیأت رقابت باید قابلیت تحلیل، بررسی و اجرایی خود را افزایش داده و دولت باید به مقابله با شرایط انحصار^۳ ادامه دهد و سایر هنجارهای نظارتی را برای شرکت‌ها، ساده نماید.

ارمنستان در رتبه ۴۵ از ۱۸۹ اقتصاد توسط بانک جهانی در سال ۲۰۱۵ ارزیابی شده است. این کشور از نظر شروع تجارت جدید و حفاظت از سرمایه‌گذاران، بسیار مثبت، ارزیابی شده است.

البته برای بهبود رتبه این کشور در زمینه پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی و اجرای قراردادهای اصلاحات بیشتری مورد نیاز است.

استراتژی انرژی و قوانین

سیستم حقوقی ارمنستان یک پیمان عدم رفتار تبعیض آمیز با سرمایه‌گذاران خارجی با یک استثنا تهیه

نموده است که در آن خارجی‌ها بدون کسب مجوز قانونی اجازه مالکیت زمین را ندارند. البته قانون سرمایه‌گذاری خارجی این کشور در حال بازنگری است. براساس این قانون، کلیه اختلافات میان سرمایه‌گذار خارجی و جمهوری ارمنستان می‌بایست در دادگاه‌های ارمنستان حل و فصل گردد. با وجود این، در سال ۲۰۰۷ قانون جدیدی در زمینه داوری تجاری ارمنستان تصویب شد که حق انتخاب بیشتری را در زمینه حل اختلاف تجاری به سرمایه‌گذاران می‌دهد. قابل ذکر است که ارمنستان تاکنون هیچگونه دعاوی سرمایه‌گذاری تحت منشور انرژی را تجربه نکرده است. براساس قانون ارمنستان، سرمایه‌گذاری خارجی نمی‌تواند ملی شود. همچنین امکان مصادره آن به جز در موارد خاص و اضطراری طبیعی و دولتی وجود ندارد که در این حالت نیز تصمیم در دادگاه‌ها اتخاذ می‌شود و ضرر و زیان به مالک پرداخت خواهد شد.

ارمنستان یک قانون جامع و چهارچوبی نظم دهنده در بخش انرژی ایجاد کرده است و دولت در حال بررسی تهیه یک کد شبکه برای جمهوری ارمنستان به منظور هماهنگ کردن سیستم برق از لحاظ فنی و عملیاتی می‌باشد.

در نوامبر ۲۰۱۳، رئیس جمهور ارمنستان یک سند استراتژیک با نام امنیت انرژی در جمهوری ارمنستان (SCRA) را تصویب و فرمان بازنگری استراتژی ملی انرژی را صادر نمود. شایان ذکر است دولت قصد دارد برنامه عملیاتی امنیت انرژی ارمنستان را برای بالا بردن سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف انرژی، تدوین نماید.

صندوق حمایت از انرژی‌های تجدیدپذیر و بهروری انرژی (REEEF) قصد دارد یک برنامه عملیاتی با الگوگیری از بهترین کشورها تدوین نماید. ارمنستان پتانسیل زیادی در بخش صرفه‌جویی انرژی دارد که می‌تواند به عنوان یک منبع داخلی انرژی مورد توجه قرار گیرد. پتانسیل اصلی در بخش‌های تولید برق، تولید گرمایش شهری و حمل و نقل است. پتانسیل فنی کاهش گازهای گلخانه‌ای از طریق صرفه‌جویی انرژی بالغ بر ۲۲ میلیون تن CO₂ برای دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ برآورد شده است.

بازارهای انرژی

انرژی یکی از بخش‌های کاملاً عملیاتی و مقرون به صرفه ارمنستان است. مهمترین سود اصلاحات بخش برق، حذف یارانه این بخش بوده است. بر اساس برآورد سال ۱۹۹۵، ۱۱ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور صرف پرداخت یارانه‌های مستقیم و غیرمستقیم به این بخش شده که ارزش آن بیش از ۱ میلیارد دلار می باشد. دیگر دستاوردهای آن به عنوان یکی از نتایج اصلاحات، حذف رفاه از دست رفته^۴ است. قابل ذکر است که تغییر قیمت برق، صنایع و مصرف کنندگان نهایی انرژی را وادار می کند تا از انرژی با کارایی بالاتری استفاده کنند. مصارف ناکارآمد حذف و به سمت مصرف سوختی ارزانتر متمایل شوند.

ارمنستان دارای یک نهاد تنظیم کننده مستقل انرژی به نام کمیسیون تنظیم مقررات خدمات دولتی (PSRC) برای برق، گاز طبیعی و گرمایش می باشد. این کمیسیون پیشرفت قابل توجهی در زمینه ساده سازی صدور مجوز، حذف یارانه متقاطع و ایجاد نظام تعرفه و قیمت گذاری مقرون به صرفه، کسب کرده است. قیمت انرژی همچنان یک موضوع نگران کننده برای اقشار ضعیف جامعه محسوب می شود. به منظور حصول اطمینان از یک سیستم تأمین انرژی قابل اعتماد و مقرون به صرفه، توسعه منابع انرژی داخلی مانند انرژی برق آبی و بهبود بهره وری انرژی، باید اولویت اصلی ارمنستان باشد.

بخش برق

ارمنستان بخش برق خود را از طریق تمرکز زدایی در بخش های تولید، انتقال و توزیع تا حدودی و نه بطور کامل، آزاد نموده است. فعالیت های کمیسیون تنظیم مقررات خدمات دولتی (PSRC) معطوف به متعادل کردن منافع میان مصرف کنندگان و موسساتی است که در بخش انرژی در حال فعالیت می باشند. سرمایه گذاران خارجی در بخش تولید و توزیع حضور دارند. از جمله مهمترین سرمایه گذاران "شبکه برق ارمنستان" (ENA) است که مسئول نگهداری تأسیسات توزیع و تأمین کننده برق ارمنستان است. قسمت عمده این شرکت متعلق و تحت نظارت یک شرکت روسی به نام Inter RAO است که مسئول راه اندازی

---

۴) در علم اقتصاد، رفاه از دست رفته (Deadweight loss) از دست دادن بهره وری اقتصادی است که می تواند هنگامی رخ دهد که تعادل برای یک کالا یا خدمت به دست نیامده و یا قابل دسترس نباشد.

پروژه‌های نیروگاهی می‌باشد.

در حال حاضر، بازار برق تقریباً بسیار نزدیک به مدل "تک خریدار" است. این مدل به خوبی کار می‌کند، اما برای بازیگران بازار ممکن است چالش‌هایی در میان مدت ایجاد نماید، به خاطر اینکه به اندازه کافی صادرات را ترویج نکرده و همچنین از ظرفیت‌های انتقال فرا مرزی و تولید مازاد ظرفیت تولید، بهره نمی‌برد. ارمنستان قصد دارد تنها واحد اتمی خود را تا سال ۲۰۲۶ از مدار خارج نماید و همچنین برنامه‌ریزی کرده تا یک واحد جدید اتمی با مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی احداث نماید. این نکته حائز اهمیت است که جهت بازسازی تأسیسات و تجهیزات قدیمی و فرسوده بخش تولید نیاز به سرمایه‌گذاری می‌باشد. سازمان‌های پولی و مالی بین‌المللی (IFI) به طور فعال در برنامه‌نوسازی بخش انتقال حضور دارند اما به سرمایه‌گذاری‌های بیشتری برای حفظ امنیت عرضه برق و امور زیربنایی نیاز است.

ایران و ارمنستان شبکه‌های برق خود را به یکدیگر مرتبط ساخته‌اند و خرید و فروش برق با استفاده از تفاوت‌های فصلی تقاضا بین دو کشور برقرار است. در طول تابستان، ارمنستان به ایران برق صادر می‌نماید و در طول زمستان از ایران برق وارد می‌کند. ارمنستان همچنین بخشی از برق مازاد فصلی خود را به گرجستان صادر می‌کند. پتانسیل ارمنستان در بخش برق با بهبود ارتباط با کشورهای منطقه قابل ارتقاء است.

انرژی‌های تجدیدپذیر

ارمنستان دارای پتانسیل قابل توجهی در انرژی‌های تجدیدپذیر می‌باشد و این کشور راه‌هایی جهت بهبود شدت انرژی دارد. به منظور بهبود امنیت انرژی خود و تلاش برای کاهش تغییرات آب و هوا، به دولت این کشور توصیه شده است تا نسبت به شناسایی منابع تجدیدپذیر، ارائه طرح‌های تشویقی و قوانین ثانویه که اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد، اقدام نماید.

شایان ذکر است که دولت و نهادهای مالی بین‌المللی (IFI) از تأسیس صندوق انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی ارمنستان، حمایت کرده‌اند. این صندوق نقش مهمی به عنوان ترویج‌کننده سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی ایفا می‌نماید. در سال ۲۰۱۱، این صندوق اولین نسخه نقشه راه انرژی‌های تجدیدپذیر ارمنستان را تهیه کرد.

---

(۵) Single buyer تک خریدار

نقشه راه مذکور، پروژه‌های انرژی‌های تجدیدپذیری را که از نظر اقتصادی و مالی دارای پتانسیل بسیار خوب برای ایجاد یک تاثیر قابل دوام می‌باشند، مشخص نموده است. این نقشه راه همچنین اهداف توسعه در بعد زمانی کوتاه مدت تا سال (۲۰۱۳)، میان مدت تا سال (۲۰۱۵) و بلندمدت (بعد از سال ۲۰۲۰) و همچنین مراحل دستیابی به آن اهداف را معین می‌کند.

بخش گاز و گرمایش

حدود ۹۷ درصد مصارف ارمنستان از گاز طبیعی تأمین می‌شود و گاز به صورت گسترده در بخش‌های مختلف اقتصادی و حمل و نقل استفاده می‌شود. در سال ۲۰۱۳ گاز پروم روسیه یک توافقنامه خرید و فروش برای ۲۰ درصد سهم شرکت "آرم روس گاز پروم"^۶، امضا نمود که همچنان در حال افزایش سهم خود تا رسیدن به ۱۰۰ درصد است. سرمایه‌گذاران خارجی وظیفه واردات، انتقال و توزیع گاز طبیعی برای کلیه مصرف‌کنندگان را به عهده دارند. برآورد می‌شود که شرکت گاز پروم سالانه ۲/۵ میلیارد مترمکعب گاز به ارمنستان صادر می‌کند. ارمنستان همچنین در مقابل صادرات برق مقداری گاز از ایران وارد می‌کند. بخش‌های اقتصادی و تولید برق به طور کامل وابسته به تأمین گاز طبیعی می‌باشند. قیمت گاز یک چالش در میان مدت و بلندمدت باقی خواهد ماند. توصیه شده است که یک برنامه صرفه‌جویی انرژی در بخش گاز با استفاده از تکنولوژی‌های مدرن و جدید معرفی شود. شبکه اصلی انتقال گاز به خوبی توسعه داده شده اما به طور کامل بهره‌برداری نمی‌شود. ظرفیت‌های مازاد در سیستم انتقال گاز، قابل بهره‌برداری است و می‌تواند برای بهبود شرکت‌های محلی استفاده شود.

در اوایل دهه ۹۰، ۵۵ درصد از آپارتمانها در ارمنستان از سیستم گرمایش منطقه‌ای استفاده کرده‌اند. سیستم‌های گرمایش منطقه‌ای ارمنستان از بویلرهای گرمایشی و سیستم همزمان تولید حرارت و برق بهره می‌برد. در طول سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری در سیستم گرمایش منطقه‌ای به طور چشمگیری کاهش یافته است. در حال حاضر گاز طبیعی و برق برای گرمایش بخش مسکونی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

---

۶) "آرم روس گاز پروم" دولت ارمنستان اواخر سال گذشته ۲۰ درصد سهام این شرکت را برای تسویه بدهی سال ۲۰۱۲ خود به شرکت گاز پروم (شرکت نفت و گاز روسی) واگذار کرد

Table of Content

- Introduction**.....
- Policy Recommendations and Executive Summary**.....
- Overview**.....
  - 1. Summary Information.....
  - 2. Geography and Climate.....
  - 3. Population.....
  - 4. State Structure.....
  - 5. Economic Situation.....
    - a) Economic Outlook.....
    - b) Sector Performance.....
    - c) Trade.....
    - d) Investment Climate.....
    - e) Foreign Direct Investment (FDI).....
- Legal Framework for Investments**.....
  - 1. Main Elements of Legislation Relevant to Foreign Investment in the Energy Sector.....
    - a) Constitutional Provisions.....
    - b) Establishment of Enterprises.....
    - c) Entrepreneurship and corporate laws.....
    - d) Foreign Investment Legislation.....
    - e) Legislation on Real Estate.....
    - f) Competition Legislation.....
    - g) Taxation.....
    - h) Legislation Regulating Conditions for Entry, Stay and Employment of Foreign Nationals.....
    - i) Foreign Exchange and Securities Laws/Regulations.....
    - j) Legislative Basis Regulating Compensation for Losses and Expropriation.....
    - k) Legislation Regulating Intellectual Property Rights.....
    - l) Legislation Regulating the Publishing of Laws.....
  - 2. Energy-Related Legislation.....
    - a) Law on Energy.....
    - b) Land Use Right for Generating Capacities, Power Networks and Installations.....
    - c) Energy Saving and Renewable Energy Law.....
  - 3. Summary of Laws/Regulations Relevant to Investing in the Energy Sector.....
  - 4. Summary of Participation in International Organizations and/or Conventions.....
    - a) List of Bilateral Treaties on the Protection and Promotion of Foreign Investments.....
    - b) List of Bilateral Treaties (Agreements) on Avoidance of Double Taxation.....
    - c) Free Trade Agreements.....
    - d) Membership in International Organizations.....
    - e) Multilateral Conventions, Investment Disputes or Intellectual Property Rights.....
  - 5. Exceptions to National Treatment.....

Energy Sector – supply and demand side

- a) Energy Strategy and Institutional Structure
- b) Supply and Demand
- c) Energy Consumption by Sector
- d) Energy Prices and Tariffs Setting Policy

Energy market structure

- 1. Oil
  - a) Exploration and Production
  - b) Shipment of Oil Products and Excise Tax
- 2. Coal and Shale Oil
- 3. Natural Gas
  - a) Statutory Framework
  - b) Imports and Transportation of Natural Gas
  - c) Gasification and Gas Supply Rehabilitation
- 4. Electricity
  - a) Generation
  - b) Management and Oversight Bodies
  - c) Transmission, Export/Import and Regional Network Agreements
  - d) Distribution and Retail Supply
  - e) Settlement Centre
  - f) Power System Operator
- 5. Renewable Energy
  - a) Small Hydro Power Plants (SHPP)
  - b) Wind
  - c) Biomass
  - d) Biogas
  - e) Solar PV
  - f) Concentrating Solar PV and Concentrating Solar Thermal Power
  - g) Geothermal
  - h) Armenia Renewable Resources and Energy Efficiency Fund
- 6. District Heating

Annex I

Annex II

Annex III

Annex IV

Annex V

Annex VI

Annex VII